

Notes sobre les monedes de Solsona (1599-1615)

RAMON PLANES I ALBETS

No se sap quan s'iniciaren les encunyacions de menuts a Solsona. Antic Roca, l'any 1564, a la seva *Arithmetica*, esmentava aquesta vila —esdevinguda ciutat l'any 1594— entre les poblacions del Principat que batien moneda.¹ Pels exemplars coneguts, comprovem que les primeres monedes solsonines eren llautons incusos —raó per la qual a voltes hom les confon o dubta si es tracta de pellofes de l'església del mateix lloc—, apareixent-hi amb diverses combinacions un sol, un card o una creu patriarcal, el terme «Solsona» o una «S». L'any 1599, mercès a un privilegi reial, es pogué ja fer encunyacions d'aram;² i també hi ha notícia, datada en aquest mateix any, sobre la facultat de batre'n de plom.³

De les monedes de Solsona de la guerra de Separació (1640-1652) se n'ha publicat diversos documents que ens permeten conèixer qui-sap-les dades sobre la seva encunyació.⁴ Ben altrament, sobre les que les precediren no se n'ha donat a conèixer cap mena de document semblant; essent, alhora, molt

1. A. ROCHA: *Arithmetica por Antich Rocha de Gerona compuesta y de varios autores recopilada* (Claudi Bornat, Barcelona, 1564), f. 195.

2. Publicà aquest document, del qual se'n conserva una còpia coetània, no catalogada, a l'Arxiu Municipal de Solsona, Joaquim BOTET y SISÓ: *Les monedes catalanes. Estudi y descripció de les monedes carolíngies, comtals, senyorials, revals y locals propries de Catalunya*, vol. III (Barcelona, 1911), apèndix CVI, pp. 517-518.

3. J. BOTET y SISÓ: Op. cit., vol. III, p. 41: «també sabem que Solsona estava facultada per batre moneda de plom, per un document de l'any 1599 que publica En Salat». No se'n coneix, però, cap exemplar. Darrerament les monedes de Solsona publicades, afegint-n'hi alguna d'inèdita, foren recollides per J. VILARET i MONFORT: *Les monedes de Solsona*, Separata d'«Acta Numismatica» (Barcelona), any 1971, pp. 157-162.

4. J. SERRA VILARÓ: *Notas de archivo sobre «menuts», «Numisma»* (Madrid), año V (1955), núm. 17 (oct.-dic.), pp. 65-72 i R. PLANES i ALBETS: *L'encunyació de moneda a Solsona durant la guerra de Separació (1640-1652)*, a «III Simposi Numismàtic de Barcelona» (1985), en premsa.

desconegudes les diferents peces. Amb aquestes notes volem aportar-ne alguns de referents a les monedes encunyades posteriorment a 1599, en el decurs dels dos primers decennis del segle XVII; anys en els quals les emissions locals de billó foren abundants,⁵ assolint a l'ensem un notable paper les falsificacions, relacionades ben sovint amb el bandolerisme escampat pel país.⁶

Al recull de monedes de Solsona que darrerament féu J. Vilaret i Monfort només se n'hi aplega una que fos encunyada sota Felip II (1598-1621), un menut de coure datat l'any 1612.⁷ Els documents que hem localitzat i publiquem ací ens deixen ben palès que anteriorment i posterior a aquest any, en el decurs del regnat esmentat, hi hagué d'altres encunyacions que romanen inèdites. Així, del 30 de gener de 1607 en tenim una crida dreçada pels cònsols de Solsona en la qual donaven un termini de tres dies per «*aportar los dinés vuy correns de la present ciutat an la Casa de la dita ciutat per a cambiar aquells ab los que vuy se són fets y empremtats novament*».⁸

Els altres dos documents que aportem tenen encara una relació més directa amb les encunyacions d'aquells anys, ja que es tracta de sengles contractes entre els cònsols i el mestre que n'havia de tenir cura: un de l'any 1611, que signaren amb el couer manresà Jaume París;⁹ i un altre amb el campaner de Barcelona Felip Volta l'any 1615.¹⁰

ANNEX

I

1607, gener, 30.

Crida dels cònsols de Solsona fixant tres dies de termini per a canviar els menuts correns pels novament encunyats.

Arxiu Diocesà de Solsona, Plecs alfabètics, 1758.

Ara hojats què us nottificar y fem asaber a tothom generalment de part dels magnífichs cònsols de les dues jurisdiccions de la present ciutat de Solsona: que totes y qualsevol persones, dins tres dies després de la publicació de la present en avant comptadors y primers venidors, aporten y tinguen de

5. P. VILAR: *Catalunya dins l'Espanya moderna*, vol. II (Barcelona, 1964), p. 329 i ss.

6. Vid. per ex. J. SERRA i VILARÓ: *Persecució dels bandolers de Catalunya l'any 1616 (Relació manuscrita d'un dels perseguïdors)*, «Anuari de l'Oficina Romànica de Llingüística i Literatura» (Barcelona), vol. IV (1931), p. 207. Quant a falsificació de menuts solsonins, el 30 de juliol de 1611 els cònsols de Solsona assabentaven el batlle ducal de la ciutat que els havia «*pervingut que en lo terme de Foix se haurie trobat stonicadures de llautó, una massa thions per a encunyar menuts, sense encunyar, y hu de encunyar, tots falsos, d'esta ciutat; i com se tingue alguna noítia de alguns indísys de persones porien saber en aquest fet*» demanaven que fossin capturats els culpables (Arxiu Diocesà de Solsona, Plecs alfabètics, 302, 54).

7. J. VILARET I MONFORT: Art. cit., pp. 159-160.

8. *Infra*, annex, I.

9. *Infra*, annex, II.

10. *Infra*, annex, III.

aportar los dinés vuy correns de la present ciutat an la Casa de la dita ciutat per a cambiar aquells ab los que vuy se són fets y empremtats novament, altrament, passats dits tres dies, no se admetran aquells. Advertint a qualsevol persones que d'esta hora en avant no prenguen ninguns menuts dels que vuy corren perquè fent lo contrari no se admetran aquells.

Data et publicata fuit huiusmodi preconizatio per lo (?) civitatis Celsone per Joannem Taverna curitorem civitatis et lecta per Joannem Fanecha, studentem, substitutum a me Jacobo Joanne Pintor, notario, die trigesimo mensis januarii anno a nativitate Domini MDCVII.

II

1611, agost, 26.

Contracte per a encunyar menuts entre els cònsols de Solsona i el courer de Manresa Jaume París.

Arxiu Diocesà de Solsona, Plecs alfabètics, 302, 4378.

Die veneris 26 mensis augusti anno a nativitate Domini M. DC. XI.

Sobre y per rahó de les coses devall scrites per y entre los magnífichs Hierònim Camp, Hierònim Travesset y Joan Riu y Francesch Bordons, cònsols en lo present any de les dues jurisdiccions de la ciutat de Solsona, en presència de la major part de la vuytena per lo concell de dita ciutat elegida, de una, y mestre Jaume París, courer en la ciutat de Manresa habitant, de part altra, són estats fets, fermats, estipulats y jurats los capítols de concòrdia y avinensa següents:

Primerament los dits magnífichs cònsols, attès per lo consell de dita ciutat se és determinat fabricar y fer menuts fors, donen a fer y fabricar aquells a dit mestre Jaume París courer, y lo demás serà necessari en dita fàbrica de menuts fors.

Ítem, los dits magnífichs cònsols prometen donar lo necessari a dit mestre Jaume París per rahó de dita fàbrica.

Ítem, que si dit París vagará ningun dia per no tenir matall o altra cosa necessària per dita fàbrica que no dexe de guanyar son salari lo temps vagará per negligència de la ciutat.

Ítem, los dits magnífichs cònsols per rahó de dita fàbrica y treballs dit mestre París pendrà en aquella li prometen donar y pagar cada dia treballarà en aquella setse sous de moneda barcelonesa, ab tal emperò que sempre y quant la dita fàbrica no rehisqués que puguen dexar aquella sens pagar a dit mestre París del punt enllà dexaran aquella.

Ítem, lo dit mestre Jaume París, a dites coses present, loant, aprobant, ratificant y confirmant totes y sengles coses que a sa part toquen complir y servir convé y en bona fe promet a dits magnífichs cònsols que dita fàbrica de menuts fors farà bé y degudament a coneguda de persones expertes en aqueix art y no fent bé y degudament lo offici en dita fàbrica que los dits magnífichs cònsols puguen despedir aquell y donar-ho a qui benvist los serà. Y asò prometen attendre y complir la una part a l'altra sens dilatió ni escusa alguna ab obligació dits magnífichs cònsols dels béns y emoluments de dita ciutat y dit mestre París de tots sos béns mobles y immobles aguts y per haver y ab jurament.

Finalment volen les dites pars que los presents capítols y cadahú de aquells sien estipulats, estirats y allargats ab tots y sengles pactes, portions, estipulacions, promissions de béns, obligacions, renunciacions, juramens y altres clàusules y cautheles necessàries y oportunes a coneguda del notari davall scrit.

Et ideo nos dicte partes laudantes, etc.

Testes (?) dictorum magnificorum consulum et París qui firmarunt et jurarunt in domo dicte civitatis Celsone die veneris vigesimo sexto mensis augusti anno a antivitate Domini M. DC. XI sunt Joannes Taverna portarius dicte civitatis et Baltezar Perella parator llane cives Celsone.

III

1615, març, 13.

Contracte per a fer menuts entre els còsols de Solsona i el campaner barceloní Felip Volta.

Arxiu Diocesà de Solsona, Plecs alfabètics, 302.

Die veneris XIII mensis martii anno a nativitate Domini M. DC. XV.

Per la causa del donar a fer y fabricar menuts forts de la ciutat de Solsona per y entre los magnífichs Jaume Vila, Raphael Oller, Joan Barnabé Penna, Sebastià Coma, còsols en lo present any de dita ciutat, de una part, y mossèn Falip Volta campaner ciutadà de Barcelona, de la part altre; per y entre dites parts són estats fets, firmats y jurats los capítols y pactes següents:

E primerament los dits magnífichs còsols donen a fer menuts al dit mossèn Falip lo fer dels menuts, ço és, de buydar abeassa, per lo que se li done tres lliures y dotze sous per centenar tant solament de buydar les planxetes, no entenent-se lo encunyar. Y que fent-ho ell bé no se y li pugue llevar per altri y estant de contínuo.

Ítem, dit Falip Volta accepte de fer dits menuts, ço és, buydar a la present ciutat abeassa bé y honestament com se pertany y que acòdia en fer dits menuts totora que serà cridat per dits còsols.

Ítem, que lo que valrà per a dit mossèn Falip dit buydar de menuts aja de rébrer dels mateyxos menuts que.s faran en la secha de la ciutat.

Testes sunt Hieronimus Massanés et Petrus Boix parator lane civis Celsone.